ЦЕНТРАЛЬНИЙ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

THE CENTRAL RESEARCH INSTITUTE OF THE ARMED FORCES OF UKRANE

УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ (СИЛАМИ) ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ СИЛ ОБОРОНИ ТА УГРУПОВАННЯМИ ВІЙСЬК (СИЛ) В ОПЕРАЦІЯХ

Силабус навчальної дисципліни

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	*Третій (освітньо-науковий)*
Галузь знань	*К Безпека та оборона*
Спеціальність	*К5 Військове управління (за видами збройних сил)*
Освітньо-наукова програма	*Військове управління (за видами збройних сил)*
Статус дисципліни	*Вибіркова*
Форма навчання	*Очна (денна), заочна*
Рік підготовки, семестр	*1, 2, 3 семестри*
Обсяг дисципліни	*3 кредити ЄКТС/90 год (лекційні заняття – 14 год., групові вправи (практичні заняття) – 9 год., круглий стіл – 5 год., самостійна робота – 60 год.)*
Семестровий контроль/ контрольні заходи	*Залік*
Мова викладання	*Українська*
Інформація про керівника курсу / викладачів	*Начальник науково-дослідного відділу полковник Василенко Сергій Петрович;* *Провідний науковий співробітник працівник ЗС України Тарасов Віктор Миколайович*

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Навчальна дисципліна “Управління військами (силами) під час підготовки сил оборони та угрупованнями військ (сил) в операціях” складається з двох модулів, та містить в першому модулі основні теоретичні матеріали щодо організації підготовки військ (сил) до виконання завдань за призначенням, організації заходів оперативної, бойової підготовки та підготовки персоналу, роботи групи проведення наукових досліджень, групи аналізу прийнятих рішень на застосування військ (сил) тощо під

час проведення відповідних заходів. Другий модуль передбачає опанування теоретичними засадами та практикою щодо основних питань оперативного планування та управління угрупованнями військ оперативного рівня в операціях.

Метою викладання навчальної дисципліни "Управління військами (силами) під час підготовки сил оборони та угрупованнями військ (сил) в операціях" є надання наукових знань щодо основ теорії та практики організації та проведення заходів підготовки у силах оборони держави; формування у тих хто навчається певних умінь з проведення заходів об'єднаної підготовки; оволодіння основами роботи посадових осіб органів військового управління оперативного рівня при вирішенні складних проблем оперативного рівня шляхом розроблення та виконання оперативних планів із використанням процедур оперативного планування за стандартами НАТО, ознайомлення з основними питаннями з управління угрупованнями військ (сил) Збройних Сил України під час підготовки та у ході ведення операцій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни "Управління військами (силами) під час підготовки сил оборони та угрупованнями військ (сил) в операціях" є теорія і практична діяльність органів військового управління щодо підготовки складових сил оборони держави до застосування, підготовки і ведення операцій угрупованнями військ для досягнення цілей війни.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми навчальна дисципліна забезпечує набуття **компетентностей**:

здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

здатність розв'язувати комплексні проблеми військового управління на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності;

здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку військового управління.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми встановлені наступні **програмні результати навчання**, якими повинен оволодіти ад'юнкт після вивчення навчальної дисципліни:

мати передові концептуальні та методологічні знання, дослідницькі навички в сфері військового управління (за видами збройних сил), інших військових формувань і правоохоронних органів і на межі предметних галузей знань, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напряму військового управління, отримання нових знань та/або здійснення інновацій;

планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми;

розробляти, удосконалювати та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем військового управління, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері військового управління та дотичних міждисциплінарних напрямів;

організовувати і здійснювати освітній процес у сфері військового управління за видами збройних сил, інших військових формувань і правоохоронних органів, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосовувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін;

формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема результати емпіричних та теоретичних досліджень військового управління, комп'ютерне моделювання, наявні дані;

уміти виявляти, знаходити шляхи розв'язання проблем, пов'язаних із управлінням військами (силами). Знати основи функціонування системи управління військами (силами) під час підготовки і ведення об'єднаних операцій (бойових дій, бою) угрупованнями військ (сил) видів (родів) військ, інших складових сил оборони.

2. Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-наукової програми

Навчальна дисципліна "Управління військами (силами) під час підготовки сил оборони та угрупованнями військ (сил) в операціях" входить до переліку вибіркових дисциплін спрямованих поглибити професійні знання та набути додаткових спеціальних професійних компетентностей.

Навчальна дисципліна викладається в 1-му, 2-му та 3-му семестрі 1, 2-го курсу навчання третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, органічно пов'язана з змістом матеріалу інших навчальних дисциплін та вписується в логіку їх викладання та вивчення, що визначено структурно-логічною схемою освітньо-наукової програми . Основою вивчення навчальної дисципліни є базові знання, що отримані здобувачами під час здобуття вищої освіти на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Керівництво об'єднаною підготовкою.

Тема 1. Основи об'єднаної підготовки.

Заняття 1. (Л) Організація об'єднаної підготовки сил оборони.

Заняття 2. (Л) Структура об'єднаної підготовки.

Заняття 3. (КС) Координація об'єднаної оперативної підготовки та шляхи її удосконалення.

Заняття 4. (Л) Керівництво організацією та проведенням досліджень на навчаннях та інших заходах оперативної, мобілізаційної і бойової підготовки.

Заняття 5. (Л) Робота групи організації досліджень на заходах оперативної підготовки.

Змістовний модуль 2. Керівництво об'єднаними операціями.

Тема 2 Робота групи оцінювання управлінських рішень на застосування військ (сил).

Заняття 1. (Л) Основи роботи групи оцінювання управлінських рішень на застосування військ (сил).

Тема 3. Основи об'єднаних операцій (Fundamentals of joint operations).

Заняття 1. (Л) Основи об'єднаних операцій.

Змістовний модуль 3. Керівництво об'єднаними операціями.

Тема 4. Оперативне планування операцій.

Заняття 1. (Л) Оперативне планування.

Заняття 2. (КС) Спільні функції.

Заняття 3. (Л) Управління військами в ході оборонній операції.

Заняття 4. (ГЗ) Робота командувача угруповання військ під час аналізу завдання на операцію.

Заняття 5. (ГЗ) Організація роботи органу військового управління з підготовки оборонної операції.

Заняття 6. (ГЗ) Розвідувальне оцінювання оперативної обстановки з отримання завдання на оборонну операцію.

Заняття 7. (ГЗ) Робота командувача щодо оцінки своїх військ та сусідів.

1. Оцінка своїх військ і сусідів.

Заняття 8. (ГЗ) Робота командувача щодо визначення узагальнених висновків за результатами аналізу завдання та оцінювання обстановки.

Заняття 9. (ГЗ) Робота посадових осіб ОВУ щодо розроблення варіантів способу ведення операції.

Заняття 10. (ГЗ) Робота посадових осіб ОВУ щодо вироблення замислу оборонної операції.

Заняття 11. (ГЗ) Робота посадових осіб ОВУ щодо формулювання рішення на оборонну операцію.

Заняття 12. (ГЗ) Робота посадових осіб ОВУ щодо розроблення директивних документів для постановки завдань військам.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Проектор, інтерактивна дошка, комп'ютер.

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, самостійної роботи тощо використовується основні та допоміжні джерела. Література, яку треба використовувати для опанування дисципліни опрацьовується самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів, Google.

Основні джерела

1. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18 "Про затвердження Доктрини підготовки сил оборони держави".

2. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 13.02.21 № 14 "Про затвердження Настанови з оперативної підготовки у Збройних Силах України".

3. Доктрина “Організація об’єднаної підготовки сил оборони держави”, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 01.08.2020 (Вих. № 2694/НВГШ від 09.09.2020).

4. Доктрина з організації підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 01.07.2020 (Вих. № 1129/НВГШ від 03.07.2020).

5. Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 30.06.2020 (Вих. № 1128/НВГШ від 03.07.2020).

6. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 14.05.2020 № 31 “Про затвердження Порядку організації забезпечення підготовки військ (сил) Збройних Сил України навчальним військовим майном”.

7. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 27.01.2020 № 26 “Про порядок розроблення (розміщення) стандартів (каталогів завдань) з підготовки та проведення оцінювання за стандартами підготовки Збройних Сил України”.

8. Методичні рекомендації з планування підготовки у Збройних Силах України. Затверджено начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 09.09.2020 (Вих. № 22231/С від 15.09.2020) (зі змінами).

9. Методика підготовки та роботи посередників у ході командно-штабних навчань. Посібник Головне оперативне управління Генерального штабу Збройних Сил України. 2013 р.

10. Директива Головнокомандувача Збройних Сил України від 21.11.2025 р. №Д 6 “Про організацію підготовки Збройних Сил України у 2026 році .

11. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України від 10.07.2025 року № 330 “Тимчасова доктрина застосування сил оборони України”.

12. Доктрина “Об‘єднане планування”. Затверджено Наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 22 грудня 2020 року № 225 дск.

13. Тимчасова доктрина “Планування операцій”. Затверджено Наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 22 липня 2021 року № 225 дск.

14. Доктрина **“**Пункти управління (командні пункти) та організація роботи на них**”** - К:. ГШ ЗС України, - 2024.

15. Концепція комплексного вогневого ураження противника. Затверджено наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 02 лютого 2020 року № 15.

16. Узагальнені матеріали досвіду підготовки та ведення операцій (бойових дій) військ (сил) Збройних Сил України в ході антитерористичної операції за матеріалами штабу АТО у 2014 р. Інв. № 46524, № 47316.

17. Костяний В. М., Гребенюк М. В. Доктрина об’єднаних сил НАТО AJP-01 (E): довідкові матеріали. К.: НУОУ ім. Івана Черняховського, 2019. 90 с.

18. Доктрина об’єднаних сил НАТО щодо планування операцій AJP-5: довідкові матеріали. / [колектив авторів]. К.: НУОУ ім. Івана Черняховського, 2020. 139 с.

19. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 03 липня 2020 року № 75. Про затвердження Доктрини “Об’єднана розвідка”. ГУР МО України, 2020. Інв. № 17443 дск.

20. Збірник матеріалів вивчення бойового досвіду російсько-української війни 2022-2025 роки.

21. Воєнно-історичний опис російсько-української війни (лютий-березень 2022 року).
22. Доктрина “Об’єднані операції”. Затверджено Наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 23 грудня 2025 року № 596 дск.
23. Доктрина з розгортання та перегрупування військ (сил). Затверджено Наказом ГШ ЗС України від 29 вересня 2020 року.
24. Доктрина сухопутних операцій. Затверджено начальником ГШ ЗС України від 28.12.2020 №256/НВГШ/ДСК.
25. Доктрина стабілізаційних операцій, затверджена начальником Генерального штабу ЗС України 30.01.2021 року. – К.: ГШ ЗСУ, 2021. – 55 с.
26. Тимчасова доктрина “Об’єднана вогнева підтримка”. Затверджено наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 24 жовтня 2023 року № 6825/С/ДСК.
27. Воєнно-історичні описи російсько-української війни (лютий 2022 року – 2024 рік).
28. Збірники матеріалів вивчення бойового досвіду російсько-української війни 2022 року №№ 1 – 17. К.: ГУДіП ГШ ЗСУ, 2022 – 2024.
29. Досвід та уроки боїв оборони м. Київ (24.02 – 28.03.2022). К. КСВ, 2022. 324 с. Вх. № 257 дск.
30. Allied Joint Publication AJP-01. Edition F, Version 1. Allied Joint Doctrine. – NATO Standardization Office, December 2022. – 166 p.
31. Allied Joint Publication AJP-3. Edition C, Version 1. Allied Joint Doctrine for the Conduct of Operations. – NATO Standardization Office, February 2019. – 163 p.

Допоміжні джерела. Інтернет-ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України, режим доступу: https://www.president.gov.ua/documents.
2. Сайт Верховної Ради України, режим доступу: https://www.rada.gov.ua.
3. Сайт Міністерства оборони України, режим доступу: https://www.mil.gov.ua.
4. Сайт Національного університету оборони України, режим доступу: https://nuou.org.ua.
5. Електронна бібліотека Національного університету оборони України, режим доступу: https://elib.nuou.org.ua.
6. Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України, режим доступу: http://chiz.nangu.edu.ua/issue/archive.
7. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України, режим доступу: https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/military_tech/issue/archive.
8. Joint Chiefs of Staff Directives Library, режим доступу: https://www.jcs.mil/Library.
9. National Defense University Press, режим доступу: https://ndupress.ndu.edu/Publications.
10. NATO Standardization Office, режим доступу: https://nso.nato.int/nso/nsdd/main/list-promulg.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1. Обсяг дисципліни і розподіл у годинах за формами організації освітньо-наукового процесу та видами навчальних занять

Вид навчальних занять	Кількість *годин / кредитів*	Розподіл за формами здобуття освіти, *годин*			
		Денна форма		Заочна форма	
		Аудиторні заняття	Самостійна робота	Аудиторні заняття	Самостійна робота
Лекційні	28/0,9	14	14	14	14
Групові заняття	48/1,5	9	37	9	37
Круглий стіл	14/0,5	5	9	5	9
Залік	2/0,1	2	0	2	0
Разом	**90/3**	**30**	**60**	**30**	**60**

5.2. Змістовний план вивчення навчальної дисципліни

№ з/п	Види навчальних занять, індивідуальні завдання та їх номери, контрольні заходи	Всього годин	Денна		Заочна		Номери семестрів, назва змістовного модуля (розділу), тем занять, навчальні питання.
			Аудиторних годин	Самостійна робота	Аудиторних годин	Самостійна робота	
Модуль 1			**Семестр 1**				
Змістовний модуль 1. Керівництво об'єднаною підготовкою.							
Тема 1. Основи об'єднаної підготовки.							
1	Лекція 1/1	4	2	2	2	2	**Заняття 1.** Організація об'єднаної підготовки сил оборони. 1. Організація об'єднаної підготовки. 2. Повноваження суб'єктів підготовки з керівництва об'єднаною підготовкою. *Самостійна робота:* Діяльність суб'єктів підготовки щодо вивчення і впровадження передового досвіду застосування військ (сил).
2	Лекція 1/2	4	2	2	2	2	**Заняття 2.** Структура об'єднаної підготовки. 1. Об'єднана оперативна підготовка. 2. Об'єднана бойова підготовка. 3. Об'єднана підготовка персоналу. *Самостійна робота.* Форми об'єднаної підготовки.

3	Круглий стіл 1/3	4	2	2	2	2	**Заняття 3.** Координація об'єднаної оперативної підготовки та шляхи її удосконалення. 1. Проблемні питання організації об'єднаної оперативної підготовки та шляхи їх вирішення. 2. Проблемні питання проведення індивідуальної підготовки в органах військового управління та шляхи їх вирішення. 3. Проблемні питання проведення колективної підготовки в органах військового управління та шляхи їх вирішення. *Самостійна робота:* Всебічне забезпечення об'єднаної підготовки.
4	Лекція 1/4.	4	2	2	2	2	**Заняття 4.** Керівництво організацією та проведенням досліджень на навчаннях та інших заходах оперативної, мобілізаційної і бойової підготовки. 1. Загальні положення щодо проведення досліджень. 2. Організація досліджень *Самостійна робота.* Зміст плану організації і проведення досліджень на навчанні.
5	Круглий стіл 1/5	4	2	2	2	2	**Заняття 5.** Робота групи організації досліджень на заходах оперативної підготовки. 1. Порядок підготовки дослідницького апарату. 2. Структура та завдання дослідницького апарату. 3. Зміст документів з організації досліджень. *Самостійна робота.* Підготовка звітних матеріалів за результатами досліджень.
Всього за тему		20	10	10	10	10	
Модуль 2			**Семестр 2**				
Змістовний модуль 2. Керівництво об'єднаними операціями.							
Тема 2 Робота групи оцінювання управлінських рішень на застосування військ (сил).							
6	Лекція 2/1	4	2	2	2	2	**Заняття 1.** Основи роботи групи оцінювання управлінських рішень на застосування військ (сил). 1. Організація експертного оцінювання та формування групи аналізу та оцінювання рішень. 2. Оцінювання управлінських рішень та ефективності застосування військ (сил) за результатами реалізації прийнятого

							рішення. *Самостійна робота.* Система показників оцінювання управлінських рішень на застосування військ (сил).
Всього за тему		4	2	2	2	2	
Тема 3. Основи об'єднаних операцій (Fundamentals of joint operations).							
7	Лекція 3/1	4	2	2	2	2	**Заняття 1.** Основи об'єднаних операцій. 1. Загальні положення об'єднаних операцій. 2. Розвиток оперативних концепцій НАТО. *Самостійна робота.* Принципи застосування сил оборони.
Всього за тему		4	2	2	2	2	
Тема 4. Оперативне планування операцій.							
8	Лекція 4/1	4	2	2	2	2	**Заняття 1.** Оперативне планування. 1. Загальні підходи до процесу оперативного планування. 2. Загальний порядок роботи структурних підрозділів органів військового управління під час оперативного планування. *Самостійна робота.* Порядок оформлення оперативних документів.
9	Круглий стіл 4/2	6	1	5	1	5	**Заняття 2.** Спільні функції. 1. Командування та управління; 2. Об'єднана розвідка; 3. Стратегічні комунікації; 4. Вогневий вплив; пересування; 5. Безпека застосування військ (сил); *Самостійна робота.* 6. Захист; 7. Підтримка; 8. Забезпечення; 9. Цивільно-військове співробітництво.
10	Лекція 4/3 (УВ)	4	2	2	2	2	**Заняття 3**. Управління військами в ході оборонній операції. 1. Робота органу військового управління під час безпосередньої підготовки оборонної операції. 2. Управління військами під час ведення оборонної операції. *Самостійна робота:* Робота підрозділів J3 і J5 ОКП угруповання під час управління військами в ході операції.
11	Групове заняття 4/4	6	1	5	1	5	**Заняття 4.** Основи оперативного планування за стандартами НАТО. 1. Загальні положення планування операцій за стандартами НАТО. 2. Основи оперативного планування за

							стандартами НАТО на оперативному рівні. *Самостійна робота:* Доктрина об'єднаних сил НАТО щодо планування операцій AJP-5.
Всього за тему		20	6	14	6	14	
Модуль 3			**Семестр 3**				
Змістовний модуль 3. Керівництво об'єднаними операціями.							
Тема 4. Оперативне планування операцій.							
12	Групове заняття 4/5	4	1	3	1	3	**Заняття 5.** Дизайн операції як головна ідея замислу операції. 1. Історія поняття "дизайн операції". 2. Основні положення "дизайну операції" в контексті керівних документів НАТО. *Самостійна робота:* Доктрина об'єднаних сил НАТО щодо планування операцій AJP-5.
13	Групове заняття 4/6	6	1	5	1	5	**Заняття 6.** Робота посадових осіб ОВУ щодо вироблення замислу оборонної операції. 1. Вироблення замислу операції. 2. Оформлення текстуальної частини замислу операції. *Самостійна робота:* Робота підрозділу J5 ОКП щодо оформлення оперативних документів в операціях.
14	Групове заняття 4/7	4	1	3	1	3	**Заняття 7.** Робота посадових осіб ОВУ щодо завершення оформлення замислу оборонної операції. 1. Оформлення графічної частини замислу операції. *Самостійна робота:* Робота підрозділу J5 ОКП щодо оформлення оперативних документів в операціях.
15	Групове заняття 4/8	6	1	5	1	5	**Заняття 8.** Робота посадових осіб ОВУ щодо розроблення директивних документів для постановки завдань військам. 1. Розроблення і оформлення оперативної директиви підпорядкованим військам (силам). *Самостійна робота:* 1. Робота підрозділу J3 ОКП щодо розробки директивних документів.
16	Групове заняття 4/9	6	1	5	1	5	**Заняття 9.** Робота посадових осіб ОВУ щодо розроблення Плану об'єднаної вогневої підтримки. 1. Основи об'єднаної вогневої підтримки. 2. Розроблення текстової частини Плану об'єднаної вогневої підтримки.

							Самостійна робота: Об'єднана вогнева підтримка за стандартами НАТО.
17	Групове заняття 4/10	6	1	5	1	5	**Заняття 10.** Робота посадових осіб ОВУ щодо завершення оформлення Плану об'єднаної вогневої підтримки. 1. Розроблення графічної частини Плану об'єднаної вогневої підтримки. *Самостійна робота:* Таргетування в операціях (діях).
18	Групове заняття 4/11	4	1	3	1	3	**Заняття 11.** Робота посадових осіб ОВУ щодо оцінювання окремих елементів прийнятого рішення на операцію. 1. Методика оцінювання замислу операції. 2. Методика оцінювання визначених завдань військам. *Самостійна робота:* Система показників оцінювання прогнозованої ефективності застосування угруповання військ (сил).
19	Групове заняття 4/12	4	1	3	1	3	**Заняття 12.** Робота посадових осіб ОВУ щодо оцінювання рішення на операцію. 1. Методика оцінювання визначеної у рішенні організації управління військами (силами). 2. Методика оцінювання визначеної у рішенні організації взаємодії. *Самостійна робота:* Методика оцінювання визначених у рішенні основних завдань всебічного забезпечення операції.
Всього за тему		40	8	32	8	32	
Залік		2	2	0	2	0	
Разом		**90**	**30**	**60**	**30**	**60**	

5.3. Тематика індивідуальних завдань

Робочою програмою навчальної дисципліни не передбачені індивідуальні завдання.

Політика та контроль

6.1. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Ад'юнктам рекомендується дотримуватись правил відвідування занять, поведінки на них та підготовки до них.

6.2. Правила відвідування занять

Ад'юнкт повинен вчасно прибувати на заняття та бути на своєму навчальному місці не пізніше ніж за 1 хв. до початку заняття.

6.3 Правила поведінки на заняттях

на лекціях:

допускається діалог між здобувачем і викладачем у формі питань і відповідей;

на заняттях круглий стіл:

доповіді, презентації, висловлення власної думки, участь у дискусіях з проблемних питань курсу, виконують модульні контрольні роботи (далі – МКР). Під час семінарських занять:

ад'юнкту дозволяється користуватися власними письмовим нотатками й конспектами, доповіді, доповнення, висловлення думки має бути переважно в усній формі, без зачитування тексту;

Користуючись Інтернетом дотримуватися базових правил інформаційної гігієни, використовувати надійні й перевірені джерела інформації та критично ставитися до сумнівних.

Комунікації

Ад'юнкти повинні вчасно представляти виконані завдання, визначені керівником навчальних занять, у випадку неможливості своєчасного його виконання завчасно повідомити про це із зазначенням причин, які завадили виконанню.

По завершенню вивчення кожної теми та наприкінці вивчення навчальної дисципліни здобувач проходить відповідне анкетування у спосіб, що буде визначений керівником.

6.4. Політика крайніх термінів та перескладань

Перескладання поточного та підсумкового контролю

Перескладання поточного контролю здійснюється ад'юнктом у випадку отримання ним оцінки "незадовільно", або бажання покращити попередні результати поточного контролю.

Якщо ад'юнкт тричі протягом вивчення навчальної дисципліни під час складання поточного контролю отримав оцінку "незадовільно", розглядається питання про доцільність його подальшого навчання.

Опрацьовування пропущеного лекційного матеріалу та групових вправ (практичних занять) відбувається під час самостійної роботи. Пропущені заняття "круглий стіл" відпрацьовуються в часи консультацій або самостійної роботи по узгодженню з керівником.

Ад'юнкт, який виконав відповідні пропущені контрольні заходи отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей та виконання завдання.

6.5. Академічна доброчесність

Ад'юнкти під час вивчення навчальної дисципліни повинні керуватися відповідними нормативними актами, Кодексом академічної доброчесності Центрального науково-дослідного інституту Збройних Сил України та вимогами начальника Інституту.

У випадку виявлення порушення ад'юнктом правил, визначених начальником інституту, відповідний керівник заняття має право ініціювати розгляд питання щодо доцільності подальшого навчання його в ад'юнктурі.

7. Форми поточного і підсумкового контролю та засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю (літучки) під час проведення круглого столу.

Залік передбачає оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу після завершення програми навчальної дисципліни шляхом надання відповідей на питання.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань.

Рівень навчальних досягнень	100 бальна шкала	Критерії оцінювання досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
Відмінний	90 – 100	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших здобувачів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Дуже добре	80 – 89	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практик	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання

Рівень навчальних досягнень	100 бальна шкала	Критерії оцінювання досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
Добре	65 – 79	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Задовільно	50 – 64	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладач
Незадовільно	1 – 49	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота ад'юнкта, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
	відповіді.
0 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, використовує обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань, наводить приклади, використовує обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, припускається суттєвих неточностей та помилок.
2 бали	Оцінюється робота ад'юнкта, який достатньо не володіє темою, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання теми, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота ад'юнкта, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, припускається суттєвих помилок, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота ад'юнкта, який не володіє темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Наукові працівники можуть вносити уточнення до змістовних модулів, рейтингової системи оцінювання та завдань відповідно до обраної здобувачами форми навчання та власних методичних напрацювань.

Силабус навчальної дисципліни:

Розроблено: кандидатом військових наук, старшим дослідником, начальником 24 науково-дослідного відділу полковником Сергієм ВАСИЛЕНКО.

Схвалено: Секцією №2 Наукової ради 2 управління (Протокол № 5 від 13 травня 2026 р.)